

Cultuurdebat Maastricht: kies voor de stad

De straten van Maastricht zijn sprookjesachtig verlicht op deze winterse avond. Op de koude kasseien is niemand te zien. Maar in de Van Eyck Academie, broedplaats voor kruisbestuiving en experiment, brandt er nog licht. Het is druk binnen. Kunstenaars, bestuurders, politici, onderwijzers en ondernemers zoeken een plekje op stoelen en trappen. Hopend op een vurig debat over De Cultuurverkenning van de Raad voor Cultuur, op uitnodiging van de gemeente Maastricht, Van Eyck Academie en de Raad voor Cultuur.

Het openingswoord is voor gastheer Lex ter Braak, directeur Van Eyck Academie. Hij prijst de inzet waarmee de raad de cultuurwereld heeft verkend, maar mist de kernvraag: wat betekent het voor de cultuurpolitiek? Zijn voorstel: stop met praten over de Randstad versus de periferie. Kies voor een brede decentralisatie; laat steden zich profileren. Laat gemeenten zelf fondsen en partners zoeken en spring landelijk bij, op basis van criteria zoals een cofinancieringspercentage, spreiding, het landsbelang en het groter geheel. Voorkom *karaokegedrag* met de populaire hitjes uit de Randstad en laat ruimte voor innovatie aan de randen van het land. Kortom, laat steden zelf bepalen op basis van eigenaarschap, verantwoordelijkheid en een eigen profiel, en waarborg daarbij als Rijk de culturele hoofdstructuur.

Daarna vult Mieke Damsma, wethouder Cultuur van Maastricht, aan: de lokale overheid staat het dichtst bij de leefwereld. Elke stad is anders: voor Maastricht ligt de toekomst in de Euregio. Kies niet voor gelijke monniken, gelijke kappen, maar zorg voor broedplaatsen, waar amateurs en instellingen samenkomen, waar nog echt ruimte is voor talentontwikkeling, en waar kwaliteit met een eigen identiteit is toegestaan, zonder hokjes.

Ger Koopmans, gedeputeerde provincie Limburg, wakkert de discussie aan. Hij is nieuw in de cultuurwereld, en heeft een boodschap voor de sector: *De Cultuurverkenning* is waar. Er liggen kansen voor het grijpen. Stop met navelstaren en kijk over de grenzen. Zorg voor vrienden en een lobby in de politiek. Kies voor lokalisering en leg de nadruk op de eigen geschiedenis. Wees trots op wie je bent en waar je voor staat! Probeer het budget gelijk te houden, maar kijk wel naar efficiëntie: is die bibliotheek in de buurt nog wel van deze tijd?

Joop Daalmeijer, voorzitter Raad voor Cultuur, reageert. Bieden bibliotheken niet juist kansen, zoals de bibliotheek in de Engelse stad Birmingham laat zien. Daar komen per dag 20.000 bezoekers - uit alle hoeken van de samenleving - en in het weekend maar liefst 30.000.

Er zijn genoeg brandende vragen over. Hoe geef je het eigenaarschap terug aan de samenleving? Hoe zorg je dat Rijk en gemeenten betrouwbare partners worden? Waar is het podium voor gezamenlijke keuzes en de discussie die daaraan voorafgaat? En hoe concentreer je faciliteiten of spreid je die juist?

Het woord is vervolgens aan vier vertegenwoordigers uit de Maastrichtse cultuurwereld. De eerste is Miranda van Kralingen, artistiek leider van Opera Zuid. Ooit waren zij uniek, met jarenlange ervaring en uitstekende faciliteiten ontwikkelden zij talent; van acteren en zingen tot decorbouw en lichttechniek. Nu moet iedereen aan talentontwikkeling doen, maar waar blijft de inhoud? Talentontwikkeling is een vak apart en zonder samenwerking op inhoud dreigen verlamming en versnippering.

Laat daarom liever ieder in zijn kracht blijven staan: Amsterdam heeft internationale opera, de Nationale Reisopera is sociaal bewogen, en Maastricht is goed in talentontwikkeling. Maar als er dan toch wordt samengewerkt, zet dan ego's opzij, zorg dat talenten rouleren en leidt mensen zes jaar lang professioneel op voor een internationale carrière.

Het publiek brandt los. Kan iedereen zomaar aan talentontwikkeling doen, of zijn daar een kritische massa en goede omgeving voor nodig? Ontwikkel je talent alleen binnen bestaande structuren, of geef je ook ruimte voor nieuwe verbanden? En wat zijn de rol en betekenis van nieuwe initiatieven, zoals talentmakelaars die partijen samenbrengen?

Het tweede statement is van Stefan Rosu, intendant van philharmonie zuidnederland. Hij houdt een vlammend betoog voor de haast vergeten waarden van kunst. Nederland staat derde in Europa in termen van kwantiteit, maar waar Duitsland zijn orkesten voordraagt als Werelderfgoed, probeert Nederland deze te 'verbeteren' met bezuinigingen. Daar verliest Nederland internationaal veel krediet mee. Wat men lijkt te vergeten, is dat kunst een waardenkader in zich draagt. Zo staat klassieke muziek voor de burgerij, voor mensenrechten, voor humanisme, kosmos en religie: het gaat niet om ego's, het gaat om het collectief; het gaat niet om rijkdom, het gaat om het mooie en het goede. Een tegenwicht voor de Westerse maatschappij. En dat vraagt om voorbereiding en repetitie, om ruimtes van voldoende kwaliteit, om concentratie en focus op de artistieke kerntaak, om investering in kwaliteit. Alleen dan wordt een internationaal niveau gehaald.

De discussie laait verder op. Hoe belangrijk is het imago? Wat is de link tussen regionalisering en internationalisering? Wat hebben we ervoor over om de beeldende kunst in Nederland op peil te houden? En moeten we niet ook verder kijken dan wat er gebeurt in de instituten, dus naar de straat, de wijk, de kazerne?

Het derde statement is van Jaap van Rooijen, intendant Amateurkunsten gemeente Maastricht. Hij pleit vurig voor investeringen in de toekomst en de lange adem. Cultuureducatie voor kinderen is twee keer geprobeerd, maar beide keren zijn de contacten verwaterd. Toch is het mogelijk. Op basis van relevantie en eigenaarschap en een focus op de blijvende kracht van verbeelding. Creativiteit is een *21st century skill*, dus stel kinderen de vraag: wat is jouw creativiteit? Kies voor radicale participatie. Benut ieders creativiteit. Vindt daarbij niet telkens opnieuw het wiel uit, maar investeer naast verbeelding ook in artistieke waarde. En wel in de driehoek overheid, culturele instellingen en samenleving. Een School der Beschaving in Maastricht, is dat niet het summum van *act local, think global*?

Het publiek reageert. Is het *Bildungsideal*, dat voorspelt dat mensen blijven terugkeren als zij in aanraking zijn geweest met kunst, wel realistisch? Wat kunnen we leren van succesvolle samenwerkingen in de regio met de Molukse gemeenschap, waarbij hun eigen creativiteit centraal stond? En hoeveel zou het al helpen als de persoonlijke contacten goed zijn, in een sector die zo creatief is en vol ideeën zit?

Het vierde en laatste statement is de videoboodschap van Nina Willems, theatermaakster. Zij is een kind van haar tijd, fakkeldrager van een nieuwe generatie. In een wereld zonder hoge subsidies en productiehuizen, bouwde zij een praktijk op met *pitches* en festivals, dwars door de disciplines heen: zo was daar naast toneel ook mode. Het cultureel kapitaal van Nederland, stelt zij, zijn niet alleen de instellingen, het zijn ook de makers. Zorg daarom voor

inhoudelijke begeleiding, steun plannen en ideeën en stimuleer duurzame verbindingen. De makers geven hun talent terug!

Het publiek spreekt zich voor de laatste keer uit. De belangrijkste behoefte van startend talent is om te kunnen overleven. Hoe gaat dat sinds het wegvallen van de *Wet werk en inkomen kunstenaars*? Wat is de rol van de stad in het beschikbaar stellen van goedkope woon- en werkruimte? Hoe ondersteun je zzp'ers en faciliteer je kruisbestuiving tussen instellingen en makers? En wat is er nodig aan broedplaatsen en hoe zien die eruit?

Gastheer Lex ter Braak vat het debat samen: *common denominators* zijn de stad, de zorg en ondersteuning voor talent, en het belang van kunst en cultuur. Men is positief, het vuur en de passie zijn niet gedoofd. De boodschap aan Den Haag? Kies voor de stad. Laat lokale kleuren en patronen intact. Verweef deze tot een nationaal netwerk, een op maat gemaakt weefsel met motieven van steden.